

JANINA GAJDA
*Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Iwoniczu*

DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO W IWONICZU W OKRESIE PRZEKSZTAŁCEN WSI I ROLNICTWA

Każdy jubileusz jest okazją do wspomnień i refleksji, a szczególnie składania życzeń. Jubileusz dwudziestolecia zorganizowania doradztwa rolniczego w województwie krośnieńskim usposabia do dyskusji o restrukturyzacji doradztwa, kierunkach działania, pozytywnych dokonaniach, a także obawach co do sprostań stawianym wymaganiom.

Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Iwoniczu został powołany w 1991 r. Zarządzeniem Wojewody Krośnieńskiego w celu rozwiązywania problemów rolników i ich rodzin. W tym samym czasie rozpoczęto w Polsce proces restrukturyzacji doradztwa, oparty o raport wynikający z rozmów rządowych z Bankiem Światowym oraz opracowany i systematycznie wdrażany przez pięć lat Polsko - Amerykański Program Doradztwa Rolniczego.

Podstawowym celem reformy systemu doradztwa było jego uspołecznienie poprzez powołanie Społecznych Rad Doradztwa Rolniczego oraz dostosowanie systemu doradztwa rolniczego do potrzeb rolnictwa w zmieniających się warunkach gospodarowania. Główne zadania realizowane przez ODR w Iwoniczu wynikają z potrzeb rolników. Jako jednostka organizacyjna Wojewody Krośnieńskiego uwzględniamy założenia programowe, w tym założenia Małopolskiego Programu Polityki Regionalnej. Ponadto kierunki działania muszą być zgodne i wynikać z podstawowych dokumentów dotyczących wsi i rolnictwa, przyjętych przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej. Nad tym czuwa Departament Nauki Oświaty i Doradztwa w Ministerstwie Rolnictwa, pełniący rolę koordynatora doradztwa.

Priorytety działania corocznie są ustalone ze Społeczną Radą Doradztwa Rolniczego w Iwoniczu jako organu doradczo-konsultacyjnym ODR, który opiera również roczny plan pracy.

Oprócz podstawowych zadań, w początkowym okresie funkcjonowania ODR-u w Iwoniczu, uwzględniających doradztwo: technologiczne, ekonomiczne,

ne, doradztwo z zakresu wiejskiego gospodarstwa domowego, działalności informacyjnej i szkoleniowej, włączono - tak jak w innych ODR-ach - nowe zagadnienia. Są to przede wszystkim następujące obszary problemów:

- doradztwo ekonomiczno-organizacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem rachunkowości rolnej,
- poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodu dla rodzin rolniczych,
- tworzenie i doskonalenie systemu informacji rynkowej,
- opiniowanie planów przedsięwzięć rolniczych pod względem ich zasadności i zgodności z obowiązującymi przepisami,
- współpraca z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dotycząca preferencyjnych kredytów,
- upowszechnianie wiedzy nt. integracji polskiego rolnictwa z Unią Europejską,
- prowadzenie doradztwa w sprawach samoorganizowania się rolników celem wspólnego rozwiązywania problemów,
- działalność w zakresie ekologii i ochrony środowiska.

Doradztwo rolnicze staje się coraz trudniejsze. Gospodarka rynkowa postawiła bowiem rolnictwo wobec niepewnych cen, konieczności szukania nabywców na własne produkty, znacznego spadku popytu na żywność na skutek zubożenia społeczeństwa, rosnących cen na środki produkcji, drogich kredytów i wysokich podatków. Rolnik oczekuje odpowiedzi doradcy na pytanie:

- jak tanio wyprodukować produkt wysokiej jakości?
- jak być konkurencyjnym i gdzie zbyć owoc swojej ciężkiej pracy?

Bardzo istotną rolę odgrywa dobra informacja, tzn. wiarygodna i aktualna. Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Iwoniczu wychodząc naprzeciw tym potrzebom zajmuje się opracowaniem i rozpowszechnianiem informacji rynkowych, niezbędnych do podejmowania decyzji produkcyjnych. Zgromadzone dane przetwarzane są do instytucji prowadzących badania rynku, a także poprzez własne wydawnictwa (takie jak : *biuletyn* - „*Co, gdzie, za ile*”, miesięcznik „*Krośnieński Magazyn Rolniczy*” oraz „*Katalog Agribiznesu*”) informacja trafia do zainteresowanych. Skorzystać też można z bazy danych, co ułatwia poruszanie się w sferze rolnictwa. W ramach działalności dostosowanych do wymogów Unii Europejskiej realizowany jest program „*Wprowadzanie rachunku ekonomicznego w gospodarstwie rolnym*”, w wyniku którego, w tym roku ponad czterystu rolników prowadziło książki rachunkowości rolnej gospodarstw. Ponadto prowadzone było doradztwo ekonomiczne dla gospodarstw, które uwzględniały problemy kosztów produkcji, jej opłacalność oraz przepisy podatkowe i finansowe.

Niezwykle ważnym zadaniem jest współpraca z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dotycząca opiniowania biznes planów, opracowywa-

nych w związku z preferencyjnymi kredytami. Ponadto ODR udziela doradztwa merytoryczno-organizacyjnego przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych i modernizacyjnych przez rolników ubiegających się o kredyty preferencyjne, a także udziela pomocy w opracowywaniu planów biznesu. W ten sposób uczestniczymy w dystrybucji środków finansowych służących rozwojowi wsi i rolnictwa.

Kolejnym kierunkiem jest systematyczna działalność edukacyjna nt. *„Szans i zagrożeń rolnictwa wynikających ze stowarzyszenia z Unią Europejską”*. Szczególnie trudna jest praca doradcza związana ze samoorganizowaniem się społeczeństwa wiejskiego oraz szukaniem liderów życia społeczno-gospodarczego różnych form zespołowego działania. Właśnie w tym roku zamierzamy szkolić rolników nt. przywództwa oraz prowadzenia debat rolniczych.

Bardzo istotnym zagadnieniem dla małych gospodarstw woj. krośnieńskiego jest wskazywanie alternatywnych źródeł zarobkowania. Mając na uwadze walory przyrodnicze województwa krośnieńskiego ODR upatruje duże szanse w agroturystyce. Z jej rozwojem, co następuje bardzo dynamicznie, wiążemy tworzenie nowych miejsc pracy, zbyt produktów rolnych, rozwój infrastruktury wsi. Mam nadzieję, że opracowany program *„Rozwoju agroturystyki w woj. krośnieńskim”* będzie biletem wstępu do preferencyjnego kredytowania tego kierunku działalności. Od pewnego czasu ODR Iwonicz podejmuje wiele działań, których celem jest rozwój różnych form przedsiębiorczości na wsi. Nasza pomoc dotyczy wprowadzania w zagadnienia prawno-finansowe i marketingowe. Promujemy usługodawców, producentów itp., umożliwienie im zaprezentowania się podczas różnego rodzaju targów, wystaw oraz uczestnictwo w konkursach.

Kierunek pracy szkoleniowo-doradczej kobiet wiejskich uwzględnia:

- upowszechnianie zasad ekonomicznego gospodarowania środkami i zasobami w gospodarstwie domowym,
- unowocześnienie wiejskich gospodarstw domowych w zakresie ich prowadzenia i organizacji,
- wskazywanie dodatkowych źródeł dochodu rodziny wiejskiej,
- poprawa stanu higieniczno-sanitarnego zagród,
- wprowadzenie nowych aspektów zdrowego żywienia rodziny oraz proekologiczne sposoby produkcji owoców i warzyw.

Program doskonalenia wiedzy i umiejętności obejmuje również młodzież szkolną oraz młodzież zrzeszoną w klubach 4-H. Szkolenia w klubach 4-H uwzględniają ponadto zasady współpracy w grupie, samorządności i procedury parlamentarnej.

W ramach programów doradczych realizowana jest następująca tematyka:

- reprodukcja materiału siewnego i sadzeniakowego z uwzględnieniem potrzeb i warunków woj. krośnieńskiego,
- organizacja bazy paszowej w gospodarstwach o różnych kierunkach produkcji zwierzęcej,

- unowocześnianie uprawy owoców i warzyw poprzez wprowadzenie integrowanych metod produkcji,
- wiklina jako alternatywne źródło dochodu ludności wiejskiej w rejonach przeludnienia agrarnego,
- rozwój chowu i hodowli bydła i owiec,
- rozwój produkcji drobiarskiej,
- odbudowa pogłównia pszczół na Podkarpaciu,
- poprawa jakości produkcji żywca wieprzowego.

Mając na uwadze promocję miejscowej hodowli corocznie organizowana jest wystawa bydła rasy simentalskiej „AGROBIESZCZADY”.

Działalność proekologiczna ODR w Iwoniczu obejmuje następujące zagadnienia:

- wdrażanie i upowszechnianie biologicznych metod produkcji żywności,
- promocja żywności o wysokiej jakości biologicznej,
- popularyzacja wiedzy ekologicznej wśród młodzieży,
- popularyzacja biologicznych metod oczyszczania ścieków,
- działania w kierunku ograniczania zanieczyszczeń środowiska powstałych w wyniku działalności rolniczej.

ODR stara się sprostać stawianym wymagom. W sposób elastyczny zmienia swoje funkcje, dobiera formy. Jednak, aby doradztwo było siłą napędową przemian i dobrze wypełniało swoje funkcje należałoby rozwiązać nurtujące nas problemy. Konieczne jest ustawowe uregulowanie statusu doradztwa. Ustawa o doradztwie rolniczym powinna jak najszybciej uregulować zagadnienia związane z osobowością prawną ośrodków doradztwa, sposobem finansowania, zapewnić środki finansowe adekwatnie do stawianych zadań, jak również nadać wysoką rangę zawodowi doradcy, co oznacza zapewnienie statusu doradztwa i doradcy. Należałoby również podwyższyć płace doradców, doposażyć specjalistów w sprzęt i środki transportu w celu efektywniejszego działania, a tym samym sprostania wyzwaniom przed jakimi stoi ODR.